

Odešel profesor Josef Brožek

Náš čestný člen zemřel dne 18. ledna 2004 v požehnaném věku v USA. Jeho 90. narozenin bylo vzpomenuáno v r. 2003 v Čs. psychologii, v Psychologii v ekonomické praxi a ve Vesmíru. Na jeho památku uvádíme jeho zamyšlení, určené přímo pro náš Zpravodaj.

Loučení, loučení...

Tak začíná jedna národní píseň: „Loučení, loučení, to je těžká věc...“ Těžká, zvláště když jde o loučení navždy.

Jako psychologové faktem lidské smrti jsme se zabývali málo. Sám jsem se s ním setkal jako pětiletý chlapec, v dalekém středním Uralu. Bylo to takhle:

Byl červen roku 1918. Zrály jahody, na které jsem si vyšel do blízkého lesa. A tu, znenadání, jsem se ocitl mezi dvěma bojovými skupinami: na jedné straně milice města Ust'-Katar, kde otec pracoval v továrně na nákladní železniční vozy, „těpljušky“, kriticky důležité pro převoz československých legií od západu na východ. Na druhé straně byla skupina našich legionářů. Věděl jsem, kdo uteče, vyhraje, a tak jsem „vyhrál“, ač jsem v běhu ztratil jednu ze svých nových bot. Boj sám se přenesl z lesa na otevřený prostor, při dráze. Tak to asi bylo vojensky plánováno. V každém případě rozhodujícím faktorem byl příjezd legionářského obrněného vlaku, „Orlíka“. Když výsledek boje byl jasný, velitel domácí skupiny, jehož jméno mi uniká, vyjel na bílém koni proti vozu, na němž stál kulomet. Jak jsem se dozvěděl později, velitel vlaku dal kulometčíkovi rozkaz: „Miř výš, abys neporanil koně“. Fakt, že velitel ruské skupiny byl Čech a držel ochrannou ruku nad naší rodinou v čas bolševického teroru, situaci pro mne nezjednodušil.

O dva roky později jsem se účastnil ve Vladivostoku pohřbu poručíka Dobrovolského, který tragicky zemřel na zápal plic pár týdnů před návratem do Čech. Roku 1918 v Irkutsku jako lékařský pomocník doslovně svou péčí zachránil život mé matky, na smrt nemocné zápallem plic! Doposud si mohu vybavit scénu a cítím pach benzínu nákladního vozu, který nás přivázel na hřbitov za městem.

V třetím ročníku obecné školy v Polici nad Metují jsem se účastnil pohřbu spolužáka, který zemřel na souchotiny. Po létech, opět v Polici n. M. můj přítel, umělecký fotograf, jednoho dne usnul a ráno se neprobudil. Povzdechl jsem si: „Jak šťastný to člověk!“ Jeho fotografie doprovázejí brožurku „Má Police“, kterou vydala polická Městská knihovna v roce 1995, s dodatkem z roku 1996. Takový tichý odchod z tohoto slzavého údolí je ideálem mým i mnohých jiných. Jak mnoho - nemám zdání! Mímoto to není jediný možný pohled. Ruská básnička Elena Matusovskaja se dívá na věc docela jinak. Poslechněte si pár slok, které vyšly v posmrtně vydané knize „Verše a dopisy“ (Stichi i pisma. Dekom: Nižnij Novgorod, 1994, s. 117):

Nechci umřít ve snu | či v narkóze či v bezvědomí | odejít, jako když zapadneš do sněhu | bez paměti, bez hlesu, bez náznaku života. | Neskřívám, že se bojím bolesti | ale víc se bojím nejasného vědomí. | Dej mi Bože, tu hroznou tragickou radost | a říkejte tomu, jak chcete – trest či odměna – | abych se střetla se smrtí čestně, v plném vědomí.
Končí takto: *Je dobře možné, že v okamžiky loučení, kdy dech se krátí | v posledních okamžicích pochopím | i cíl i bolest i smysl lidské existence.*